

Teamwork

6 speelse werkvormen

Samenwerken

Karen de Vries

Karidiès

Samenwerken

6 werkvormen om samen te werken

Wil je nog meer werkvormen leren ?

[*Workshops synergetisch teamwork.*](#)

Samenwerken

Samenwerken is een kunst. Het is een proces dat is te vergelijken met geboren worden. Eerst is er alleen het ik, dan zien we de ander en daarna ontstaat samen. Deze opbouw hanteer ik in de theateroefeningen die de acteurs sensitief en synergetisch laten samenspelen. Eerst is er niks, dan wordt de acteur zich bewust van het zelf, dan volgt contact met de ander en daarna volgt pas samenspel. In dit precaire proces ontstaat sensitiviteit, creativiteit en vertrouwen, opening naar de ander en aanvulling van elkaars potentieel.

Een repetitieproces is als een piramide, met een breed begin en door het samenspel ontstaat de top, de voorstelling. Op een organische manier wordt alle inbreng gebruikt en vanzelf blijft het beste overeind.

Leiden, volgen, initiatief nemen, acteren, reageren, keuzes maken, luisteren, kijken en voelen, sensitiviteit, zonder oordeel en zonder commentaar spelen.

Dat zijn de vaardigheden die ontwikkeld worden in synergetisch teamwork.

In dit boekje deel ik een aantal werkvormen die je zelf gemakkelijk kunt doen.

In de workshops synergetisch teamwork deel ik de theatrale werkvormen die ervaring vereisen. Die oefeningen zal ik ook niet opschrijven.

[Workshop synergetisch teamwork](#)

[Blog over synergetisch teamwork](#)

[Meer werkvormen voor samenwerken](#)

[7 video's over samenwerken](#)

Inhoud

Wie is Karen. Feedback en vragen. Contactgegevens.	Pag. 4
Keuzemoment	Pag. 5
Concert	Pag. 6
Spelen met stoelen	Pag. 7
Groepstekening 1	Pag. 8
Sensitief	Pag. 9
Tableau vivant	Pag. 10

*Individueel zijn we een druppel
en samen zijn we de oceaan.*

Ryunosuke Satoro

Ik wens alle cursisten, leraren, trainers synergie toe,
om samen resultaten te bereiken.

Wie is Karen?

Karen de Vries (1955) werkt als docent drama, trainingsactrice, teamcoach en presentatietrainer. Zij studeerde in 1981 af aan de Akademie voor Expressie door Woord en Gebaar als docent drama en regisseur. Zij speelde tien jaar toneel bij verschillende theatergroepen en regisseerde vele voorstellingen bij amateurtoneelgezelschappen, gaf theatercursussen en bedacht en organiseerde een theaterfestival. Sinds 1988 werkt zij als trainingsactrice in communicatietrainingen en geeft zij als docent drama en actrice, trainingen teamcoaching en presentatievaardigheden.

In workshops teamcoaching laat ze het team ervaren wat sensitief en synergetisch samenwerken is, door spelvormen uit haar ervaring als regisseur van Griekse tragedies te gebruiken.

Met creatieve en theatrale werkvormen helpt zij mensen te ontdekken welk effect hun gedrag heeft, nieuwe vaardigheden te oefenen en hun unieke talenten te ontwikkelen om helder en krachtig te communiceren. Met passie en compassie helpt ze drempels te overwinnen, om een nieuwe stap te zetten in persoonlijke en professionele ontwikkeling. Ze is creatief en flexibel in haar werkwijze en creëert gemakkelijk vertrouwen met haar openheid, betrokkenheid en inlevingsvermogen.

In 1986 verloor ze haar hart aan Epidavros, het theater en het vissersdorp op de Peloponnesos in Griekenland, waar ze een cultureel centrum begon en nu vijf maanden per jaar woont en werkt. In Epidavros geniet ze van het langzame, aandachtige leven te midden van de natuur. Ze regisseert er elke zomer een voorstelling van een Griekse tragedie, ze geeft Griekse taallessen en geeft er workshops voor creatieve en persoonlijke ontwikkeling. Ze maakt mozaïek met natuurstenen, [talking sticks](#) en ze schrijft. Haar bedrijf heet [Karidiès](#), Grieks voor walnotenbomen die levensvreugde schenken.

Met veel plezier deelt ze haar ervaring met theatrale werkvormen met trainers en docenten.

Feedback en vragen

Feedback op de werkvormen in dit boekje is welkom. Daardoor kunnen de oefeningen nog beter en effectiever gemaakt worden. Heb je vragen over de werkvormen en de uitvoering ervan, neem dan contact op. Karen wil graag meedenken of uitleg geven over het gebruik van de werkvormen.

Op haar website heeft zij een [bibliotheek](#) met nog meer gratis werkvormen.

Ook vind je daar haar e-boekjes 'Het vuur in jou', met 55 energizers. En 'Namasté' met 55 oefeningen voor contact en kennismaking.

Contact

Karen de Vries | Joke Smitplein 107 3581PZ Utrecht | Tel NL: 030 2318383 0624700749

Karen de Vries | Archaia Epidavros 21059 Argolida Greece | Tel GR: 00302753042028

00306976397404 E-mail: karenptdevries@gmail.com

Websites: [Blog](#) | [Communicatie en presentatie](#) | [Workshops Griekenland](#)

Social media: [Linkedin](#) | [Twitter](#) | [Facebook](#) | [Facebook bedrijfspagina](#)

Karidiès

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

Keuzemoment

Doel: Samenwerken. Nieuwe oplossingen vinden.

Vorm: Groepjes van 3 of 4 personen.

Tijd: 60 minuten.

Groepsgrootte: 12 personen.

Vorbereiding: Kies een thema waar de groep in geïnteresseerd is.

Opdracht 1: De groepjes bereiden een spelsituatie voor waarin een wezenlijk keuzemoment voorkomt. Ze krijgen 10 minuten om de scene voor te bereiden, te bedenken en te oefenen. De structuur van het verhaal is: Aanleiding – keuzemoment – oplossing.

Opdracht 2: Het eerste groepje speelt hun scene tot het keuzemoment.

Groepje twee, die weet dat ze de scene zullen overnemen, spelen de scène na het keuzemoment.

Daarna speelt het eerste groepje de gehele scène zoals ze die zelf bedacht hadden.

Er zijn nu twee mogelijkheden ontstaan na het keuzemoment.

Daarna speelt groepje twee hun scène tot aan het keuzemoment en maakt groepje drie de scene af. Alle scènes krijgen uiteindelijk twee verschillende afsluitingen.

Opdracht 3: Als andere groepjes enthousiast zijn, kunnen er nog meer oplossingen na het keuzemoment uitgespeeld worden.

Leermomenten: Het groepje dat inspringt vanaf het keuzemoment neemt de rol van een ander over en improviseert samen. Ze hebben geen afspraken gemaakt. Dat vraagt nauw samenspel en flexibiliteit. De blik wordt geopend voor meerdere oplossingen. Doordat een ander groepje onvoorbereid inspringt kan dit tot nieuwe oplossingen leiden.

Tip: De oplossingen hoeven niet realistisch te zijn. Geef een energizer of korte spel oefening vooraf, zodat de deelnemers opgewarmd zijn om ook echt een spel te maken en niet alleen gaan staan praten.

Voor wie: Voor groepen die al vaker gespeeld hebben.

(Bron: Opleiding docent drama)

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

Concert

Doel: Samenspelen. Luisteren. Elkaar aanvullen.

Durven de stem te gebruiken.

Vorm: De hele groep tegelijk.

Tijd: 15 minuten.

Groepsgrootte: Elke grootte.

Vorbereiding: De groep staat en er zijn tafels, stoelen, pennen, mappen, tassen en dergelijke in de buurt.

Opdracht 1: De trainer laat een ritme horen, zo luid dat het tijdens het hele concert te horen blijft. Hij slaat bijvoorbeeld met een hard voorwerp op een tafel. Eén voor één vullen de deelnemers het muziekstuk in met een geluid dat ze produceren met de voorwerpen die aanwezig zijn. Handen klappen, stampen, tikken op tafels en stoelen, mappen tegen elkaar slaan, langs de verwarming ritzen.

Opdracht 2: Nu geeft iemand uit de groep die gevoel voor ritme heeft, het ritme aan. Ook de stemmen mogen nu mee doen. Blazen, dierengeluiden maken, losse klanken, zang, fluiten, woorden zeggen.

Opdracht 3: Als het lukt geeft iemand anders het ritme aan met een ander instrument. Bijvoorbeeld de stem. Als iedereen een eigen partij heeft, kan er gevarieerd worden. Eén voor één veranderen de deelnemers hun inbreng.

Tip: Omwille van de tijd kan de trainer bij hele grote groepen besluiten wie er veranderingen aanbrengen.

(Bron: Opleiding docent drama)

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

Spelen met stoelen

Doel: Samenspelen. Improviseren. Non-verbaal contact maken met elkaar. Leiden en volgen.

Vorm: Tweetallen en later de hele groep.

Tijd: 20 minuten.

Groepsgrootte: 8-20 personen.

Vorbereiding: De ruimte is leeg in het midden. Er staan stoelen klaar, de helft van het aantal deelnemers. Dus bijvoorbeeld acht stoelen als er zestien deelnemers zijn.

Opdracht 1: Non-verbaal. Wie wil, zet een stoel ergens in de ruimte op een plek die bewust gekozen is. Acht mensen (bij een groep van zestien) kunnen een stoel neerzetten. Dit gebeurt om de beurt. De andere acht kiezen daarna om de beurt een stoel, waarvan de plek ze bevalt en gaan erop zitten. Daarna voegen degenen die de stoel hebben neergezet zich bij hun stoel. Zo ontstaan er tweetallen.

Opdracht 2: Het tweetal begint een spel met en rond de stoel. Non-verbaal. Er wordt dus niet gesproken. Laat ze zelf uitvinden wie leidt, wie volgt en wanneer het samenspel is geworden. Dit kan in de nabespreking aan het eind besproken worden.

Opdracht 3: Als de trainer ziet dat alle tweetallen samenspelen, geeft hij de opdracht om met een ander tweetal samen te gaan spelen, zonder eerst het spel te stoppen. De spelers zullen vanuit hun spel contact maken met een ander groepje en dan aanknopingspunten vinden om samen te gaan spelen.

Als de viertallen met de twee stoelen samenspelen geeft de trainer de opdracht om samenspel te zoeken met een ander viertal. Nu spelen er acht personen en vier stoelen in het spel mee.

Als het samenspel goed verloopt mag er ook gesproken worden.

Opdracht 4: De trainer vraagt aan één groep om te stoppen en te onthouden waar ze gebleven waren, zodat ze later weer door kunnen spelen. Deze groep wordt toeschouwer van de andere groep. Laat de 'voorstelling' ongeveer 3 minuten duren.

Daarna speelt de eerste groep door vanaf het moment dat ze gestopt zijn en wordt de andere groep toeschouwer.

Nabespreking: Wat merkte je op van je eigen houding in het samenspel? Waar ontstond weerstand? Wanneer speelden jullie goed samen? Wanneer was het moeilijk om samen te spelen? Wat is er voor nodig om samen te spelen?

Tip: Als blijkt dat het voor een groepje van vier al moeilijk is om samen te spelen, breidt de oefening dan niet uit tot acht. Dat geeft dan meer frustratie dan het ontdekken en plezier geeft.

(Bron: Opleiding docent drama)

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

Doel: Van individu naar samenwerking. Samen één tekening maken.

Vorm: De hele groep tegelijkertijd.

Tijd: 30 minuten.

Groepsgrootte: 8 personen.

Voorbereiding: Kies een thema dat de groep bezighoudt.

Opdracht 1: Een vel papier op A1 formaat ligt op tafel met alle gekleurde stiften. De groepsleden staan rond de tafel. Iedereen begint tegelijkertijd ergens op het vel met een tekening over het thema. Na 1 minuut vraagt de trainer aan de deelnemers om één plaats op te schuiven en verder te tekenen aan de tekening van degene die naast hem stond. Na 1 minuut schuift iedereen weer een plaatsje op. Daarna na een halve minuut en zo door. De trainer houdt de spanning er in. Niemand weet wanneer hij weer moet doorschuiven. Bepaal het doorschuifmoment door te kijken naar hoe en wat er getekend wordt. Het doel is samen, dus als mensen erg hun best doen om hun eigen inbreng helemaal af te maken, laat ze dan doorschuiven. Ga door tot iedereen weer op zijn oorspronkelijke plek staat.

Opdracht 2: Vraag nu om verbinding te tekenen tussen de verschillende tekeningen van de eerste ronde. Er weer schuift iedereen steeds een plaatsje op na een korte of langere minuut. Als het hele vel vol getekend is en de tekening lijkt af, dan stop je.

Opdracht 3: Bekijk samen de tekening en laat de deelnemers vertellen wat ze zien en wat de tekening bij ze oproept.

Nabespreking: Over loslaten van je eigen tekening, over aanvullen bij een ander, over teleurstellingen en ontdekkingen van deze samenwerking. Maak daarna samen een vertaling van de ontdekkingen naar het werk.

Materialen: Een vel papier op A1 formaat. Voldoende gekleurde stiften.

(Bron: Karen de Vries)

Groepstekening 1

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

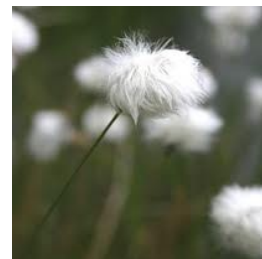
Sensitief

Doel: Samenspelen. Sensitiviteit. Vertrouwen

Vorm: Tweetallen en later de hele groep.

Tijd: 30 minuten

Groepsgrootte: Tot 12 personen.

Opdracht 1: Vorm tweetallen. Eén wordt geblinddoekt. De ander leidt de blinde door de ruimte terwijl hij alleen een vinger van de blinde vasthoudt. De ziende laat de blinde voorwerpen voelen, ruiken en luisteren. Het is de bedoeling dat de blinde vertrouwen krijgt in zijn gids. Dus het doel van de ziende is om vertrouwen te scheppen en de blinde een aantal ervaringen voor de andere zintuigen te geven. De opbouw zal dus langzaam gaan en de blinde bepaalt altijd hoever hij wil gaan.

Opdracht 2: De blinde staat. De ziende loopt zachtjes om hem heen en blijft telkens even stil staan. De blinde vertelt waar de ziende zich bevindt. Het experiment kan uitgebreid worden naar een grotere afstand tussen blinde en ziende. Daarna wisselt het tweetal en opdracht 1 en 2 worden weer uitgevoerd.

Opdracht 3: De hele groep staat op een rij. Vraag ze om tegelijkertijd te gaan lopen. Het gaat hier niet om leiden en volgen. Hoewel dat in het begin zo zal gaan. Iemand loopt en de rest loopt ook. Laat de groep oefenen tot ze inderdaad allemaal tegelijk lopen door afstemming op elkaar.

Opdracht 4: Groepsopdracht. Alle deelnemers lopen kris kras door de ruimte. Ze zijn ziende. Zonder teken stopt de hele groep tegelijkertijd. Dit vraagt een sensitieve houding naar elkaar. Het gaat hier niet om leiden en volgen. Hoewel dat in het begin zo zal gaan. Iemand stopt en de rest stopt ook. Laat de groep oefenen tot ze allemaal tegelijk stoppen door afstemming op elkaar.

(Bron: Opleiding docent drama en Luc de Smet)

Speelse werkvormen samenwerken

Samenwerken

Doel: Samenspelen. Improviseren. Delen.

Vorm: Groepjes van 4 of 5 personen. Speelplek voor de groep.

Tijd: 30 minuten.

Groepsgrootte: Tot 15 personen.

Opdracht 1: Kies een thema. Vraag een groepje om er een levend schilderij van te maken: 'tableau vivant'. Dat betekent dat ze samen een plaatje maken waarin ze allen een onderdeel vervullen en daarin een stilstaande houding innemen.

Opdracht 2: Hetzelfde thema met een verdieping, of een ander thema.

Vraag de groepjes weer een tableau vivant te maken, maar nu moeten ze allen onderling met elkaar verbonden zijn.

Opdracht 3: Idem. Nu vraag je de spelers in het tableau om vanuit hun houding een regel tekst te geven. Ze spreken niet *over* wat ze uitbeelden, maar *vanuit* wat ze uitbeelden.

Dus niet: *In dit team is geen gelijkwaardigheid.*

Wel: *Nu speel ik alweer de ondersteunende rol, of het is wel zwaar als allen op mij leunen.*

(Bron: Opleiding docent drama)

Tableau vivant

